

Nezakonito odpiranje pisem

Kristina Zupančič

Državljanom je zagotovljena tajnost pisem, torej to, kar je v pismu napisano ali priloženo. Kljub temu, da je pošiljanje denarja v pismih prepovedano, se to vendarle pogosto dogaja. Kaj radi si sorodniki in znanci pošiljajo denar v navadnih pismih. Poštni uradi ne prevzemajo odgovornosti, vendar ravno oni največkrat zahtevajo po intervenciji naslovnika preiskavo zaradi nezakonitega odpiranja pisem. Če kdo odpre tuje pismo, stori kaznivo dejanje že zaradi odpiranja samega, če pri tem vzame še denar, pa še zaradi prilastitve oziroma kraje denarja. Če to stori uradna oseba, je dejanje hujše še zaradi zlorabe uradnega položaja. Sum lahko leti na vse, ki so od oddaje pa do dostavitev pisma naslovniku imeli z njim opraviti. Zaradi tega pridejo v poštev predvsem uradne osebe, nato pa ljudje, ki jim je bilo pismo dosegljivo, preden ga je prejel naslovnik.

Pri tehnični preiskavi takšnih pisem moramo odgovoriti predvsem na tri vprašanja:

— Ali je bilo pismo v resnici nezakonito odprto?

— Kako je bilo odprto?

— Kdaj oziroma kje je bilo odprto?

Kadar lahko odgovorimo na prvo vprašanje, lahko odgovorimo tudi na drugo. Odgovor na tretje vprašanje pa je odvisen od posebnih okoliščin, vendar je v nekih primerih možno odgovoriti tudi nanj. Pripomnjamo, da tu ne gre za natančno določene ure ali dneve, temveč predvsem za to, na katerem delu celotne poti je bilo pismo odprto, ali na poti od oddaje pisma do prve pošte, ali na poti med prvo in drugo oziroma tretjo pošto, ali na poti od zadnje pošte do naslovnika.

Po številu praktičnih primerov lahko rečemo, da je bila večina pisem odprta zelo primitivno, tako da so se poznali izraziti sledovi nasilnega ravnjanja. Gre predvsem za odpiranje oziroma dviganje zavihov pisemskega ovoja s svinčniki, peresniki, noži, zoboskega trebci in podobno. Manj pa je primerov, ko storilec za dviganje zavihov uporabil vodo. To je storil tako, da je hrbitno stran pisma izpostavil vodnim hlapom ob normalni temperaturi in za daljši čas, ali pa je pismo odprl s pomočjo vodnih par (do vrelišča segrete vode), s čimer je svoj namen dosegel neprimerno hitreje. Vendar pa ta dva načina neprimerno hitreje. Vendar pa ta dva načina storilci le malo uporabljajo, ker je kljub vsemu postopek predolgotrajen. Preprostejši

in hitrejši je postopek z omočenim trakom papirja. Približno 1 cm širok trak papirja se namoči v vodo in položi čez rob pisemskega zaviha, in sicer za pet do deset minut. V tem času lepilo popusti, trak se odstrani in zlepka previdno dvigne — pismo je odprto. Težji pa je postopek, če je pismo zavarovano tako, da so robovi zavihov prelepjeni s transparentnim trakom Selotejp. Gornji načini ne pridejo v poštev za odstranjevanje transparentnega traku, ker pušča takšno odpiranje sledove večjih poškodb na papirju, poleg tega pa se trak ne da ponovno uporabiti. Vendar se da transparentni trak zelo preprosto odstraniti, brez poškodbe zanj in za pismo — s toploto. Najprimernejša za to je okrogla steklena ali kovinska paličica, segreta do temperature, ki jo še prenese dotik roke. Če tako segreto paličico počasi valjamo preko transparentnega traku in ga z drugo roko takoj in previdno dvigamo, se bo odlepil brez poškodbe, pa tudi papir bo ostal nepoškodovan. Lepljivost traku je v takšnem primeru nekoliko zmanjšana, vendar zadostuje za ponovno zlepjanje.

Sledovi, ki jih zapuščajo vsi ti načini nezakonitega odpiranja pisem, so opisani poselj.

Preiskava in sledovi

Vsak preiskovani pisemski ovoj moramo takoj fotografirati z naslovne in hrbitne strani, da lahko vedno dokažemo, kakšno je pismo prispeло v preiskavo. Nato pisemski ovoj natančno pregledamo s prostim očesom in mikroskopom pri različnih povečavah in osvetlitvah. Posebno pozornost posvetimo še nerazlepjeni strani, predvsem zavihom (gornjemu, spodnjemu in stranskima), potem pa preiskavi že odlepjenih zavihov. Sledovi nasilnega odpiranja se kažejo v zunanjih in notranjih poškodbah ter v preveliki količini dodanega lepila.

Zunanje poškodbe opažamo v tem:

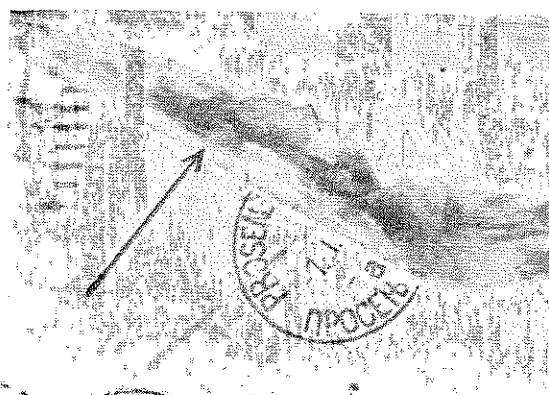
- da so ponovno zlepjeni zavihi premaknjeni,
- da so robovi zavihov več ali manj zatrgnani,
- da je lepilo v preveliki količini iztisnjeno izpod zavihov,
- da je lepilo prodrlo skozi papir,
- da je krog žiga, če je odtisnjen čez rob zaviha, premaknjen,
- da je iztisnjeno lepilo nad žigom ali pod njim,

- da so premaknjeni morebitni zaščitni znaki,
- da je zatrgan navadni lepilni ali transparentni trak,
- da je pismo na mestih poškodb namerino umazano.

Če ugotovimo na zunani strani zavihov in v njihovi bližnji okolini le manjše poškodbe, moramo biti glede mnenja previdni, ker so lahko nastale ob prevozu pošte. Če pa je izmed zgoraj omenjenih opaziti več sledov hkrati, potem je sum glede nezakonitega in nasilnega odpiranja utemeljen. Do jasnejših in zanesljivejših zaključkov pridemo s pregledom notranje strani zavihov, kjer so poškodbe in sledovi dosti bolj izraziti. Glede sledov lepila je priporočljivo, da pismo pregledamo pod ultravijolično svetlobo, ki po kaže razliko v fluorescenci lepila.

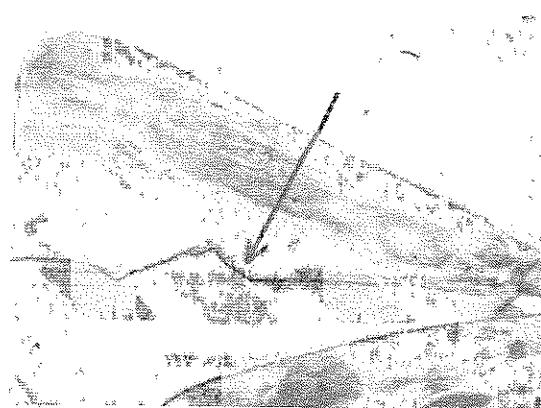
Ob koncu prvega pregleda moramo vse značilne sledove fotografirati. Ko smo to opravili, skrbno odpremo pisemski ovoj, tako da ne povzročimo poškodb. Izvedenec mora biti pri delu previden in mora takoj označiti vse poškodbe, ki jih je morda sam povzročil. To se navadno ne dogaja, vendar je možno. Odprto pismo moramo takoj fotografirati. Potem pregledamo in poiščemo notranje poškodbe pisemskih zavihov, ki se kažejo v tem:

- da je na robove zavihov nanešena preddebla in neenakomerna plast lepila,
- da so robovi zavihov zatrgani na mestih, ki jih z zunanje strani ni bilo opaziti,
- da so zatrgane tanjše plasti papirja, ki so ostale od spodnjega zaviha na gornjem in narobe,
- da je sredstvo za odpiranje pustilo za seboj sled,

Slika 1

Puščica kaže sledove dodanega lepila

Slika 2

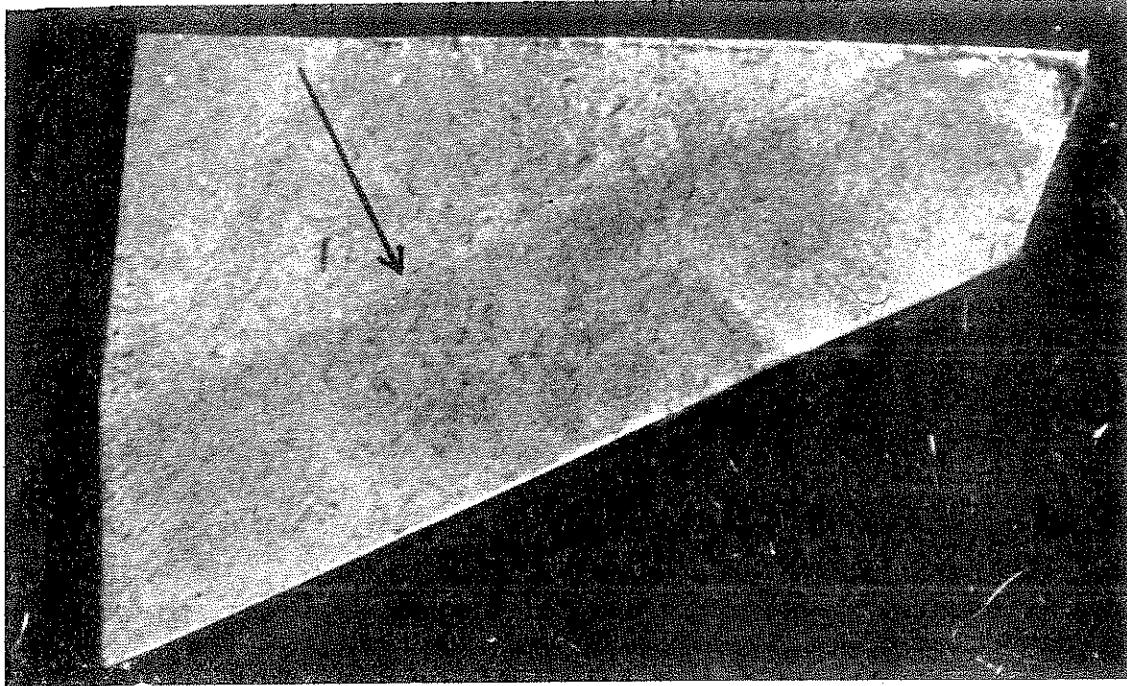
Puščica kaže sled svinčnika

- da se fluorescenci prvotnega in dodanega lepila razlikujeta itd.

Vse takšne sledove moramo spet fotografirati.

Vse doslej navedene ugotovitve se v glavnem nanašajo na poškodbe in sledove, ki jih je povzročilo nasilno in primitivno odpiranje.

V primerih odpiranja z vodnimi hlapi ali z vodo pa, razen morebiti dodanega lepila, vseh teh poškodb ne ugotovimo. Dokazovanje takšnega odpiranja je težko in včasih tudi nemogoče, ker sledov bodisi sploh ne najdemo ali pa niso dokazani. Vendarle se zgodi, da tudi v takšnih primerih najdemo zadostne dokaze. Ultravijolična svetilka nam lahko pokaže sledove in poškodbe, ki jih s prostim očesom nismo opazili. Zato moramo vsako pismo, še preden smo ga sami razlepili, pregledati v ultravijolični svetlobi z različnimi valovnimi dolžinami. Če pismo odpremo pred tem pregledom, se nam lahko zgodi, da sledove sami uničimo. Gre namreč za tole: če je bilo pismo izpostavljeno vodnim hlapom ob navadni temperaturi, torej položeno na posodo z vodo, je bil del površine hrbtne strani ob delovanju vodnih hlapov izoliran. Na teh mestih so papirna vlakna ostala neomočena in v svojem prvotnem stanju. Prav tako pride do delne, največkrat prostemu očesu nevidne poškodbe papirja s polaganjem omočenega traku po robovih zavihov. Te poškodbe nam pokaže ultravijolična svetloba v različno fluorescirajoči površini. tistih mest, ki so prišla v dotik z vodo ali vodnimi hlapi. Razlika v fluorescenci je včasih komaj zaznavna. To pa ne velja za primere, pri katerih so bile za odpiranje uporabljene vodne pare do vrelišča segrete vode. Pri tem se je namreč ovlažila celotna površina ter s tem tudi enakomerno poškodovala.

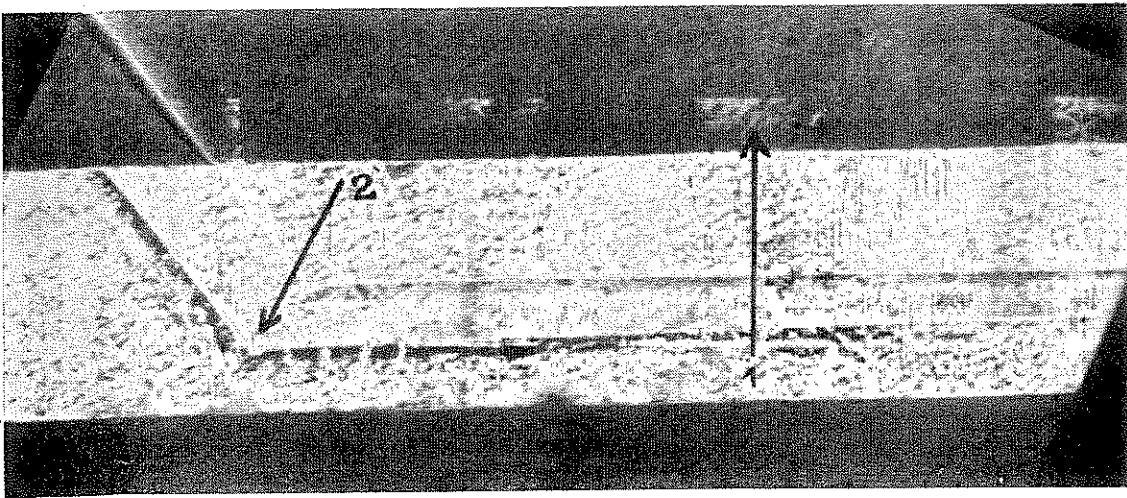

Slika 3

Puščica kaže različno fluorescenco zaradi poškodovane površine z omočenim trakom

Podobno velja za ugotavljanje, ali je bil transparentni trak ponovno prilepljen, seveda le v primeru, če nismo ugotovili drugih vidnih poškodb in sumimo, da je bil trak odlepljen s toploto. Če je bil tako odlepljen trak ponovno zaledjen, najdemos na pismu sledove lepila, ki je ostalo na mestih prvočne legi

traku. Le redko se zgodi, da bi storilec prilepil trak na natančno isto površino, na katero je bil prvotno nalepljen. Tam, kjer pride med gornjim in spodnjim zavihom do višinske razlike, ostane pri odstranjevanju traku sled v obliki tanke črte, ki se navadno pozna še po ponovnem zaledjenju. S prostim

Slika 4

Puščica 1 kaže sledove lepila na zavihu v ultra-vijolični svetlobi, puščica 2 pa tanko črto na transparentnem traku, ki je nastala zaradi višinske razlike med gornjim in spodnjim zavihom

očesom jo težko opazimo, lepo vidna pa postane v ultravijolični svetlobi.

Ko smo takšne sledove fotografirali v ultravijolični svetlobi, odpreno in pregledamo notranje strani pisemskih zavihov. Grobih poškodb po navadi ne najdemo. Zaradi tega posvetimo večjo pozornost:

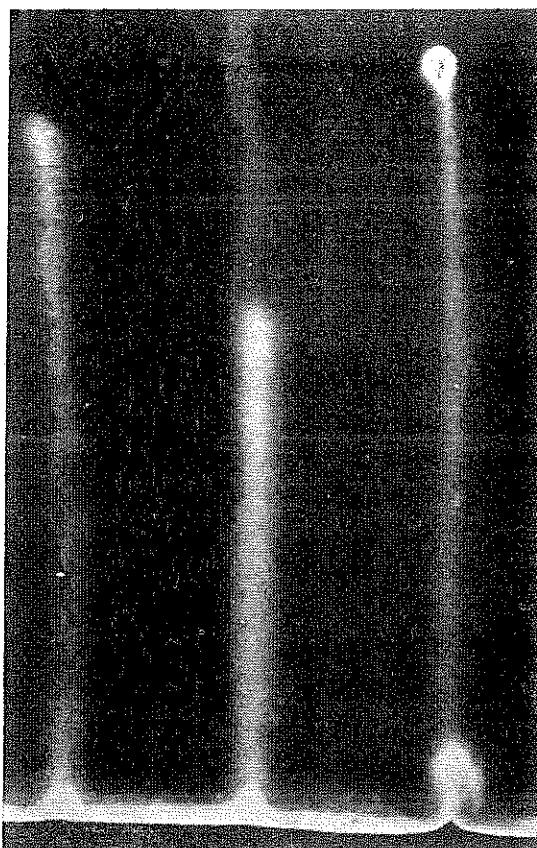
- količini in razporejenosti lepila in
- fluorescenci lepila.

Če opazimo v fluorescenci lepila kakršne koli razlike, potem lepilo identificiramo. Identifikacija je včasih otežkočena zaradi popolne premazanosti z dodanim lepilom. Vendar so primeri, ko na lepljivem delu zaviha najdemo mesta, kamor dodano lepilo ni bilo nanešeno. Lepilo identificiramo ali s klasičnimi kemičnimi metodami ali pa z metodo papirne kromatografije. V zadnjem primeru ovlažimo z destilirano vodo mesta z originalnim in dodanim lepilom, jih ostrgamo s skalpelom in nanesemo na kromatografski papir. Nato poiščemo primerni razvijalec in razvijemo kromatogram. Rezultati so po navadi dobri in razlike zelo izrazite, vendar s prostim očesom slabo vidne ali pa jih sploh ne vidimo. Zaradi tega pregledamo kromatogram v ultravijolični svetlobi. Na osnovi enakih ali različnih rezultatov sklepamo o tem, ali sta bili za zlepiljenje pisma uporabljeni dve vrsti lepil.

Pri podajanju mnenj o nezakonitem odpiranju pisem samo na osnovi identifikacije lepil moramo upoštevati to, da pošiljatelji dostikrat sami dodajo lepilo, da bi bilo pismo čim bolje zaprto, dalje, da ljudje dostikrat zlepijo pisma šele na pošti in z lepilom, ki jim je tam na razpolago. Prav tako se zgodi, da delno odlepljena ali slabo zlepilena pisma zlepijo poštni uslužbenci. Če torej na pisemskem zavihu dokažemo uporabo dveh lepil, še ne moremo reči, da je bilo pismo nezakonito odprto. Če pa smo poleg tega ugotovili tudi druge poškodbe, potem lahko podamo zanesljivejše mnenje.

Na osnovi rezultatov, ki jih dobimo s tehnično preiskavo, torej lahko odgovorimo na zastavljeni vprašanja. Z ugotovitvijo poškodb dobimo odgovor na prvo vprašanje, z ugotovitvijo vrste poškodb pa odgovor na to, kako je bilo pismo odprto. Odgovor na tretje vprašanje je večinoma odvisen od žigov in njihovega mesta na pismu. Če na primer ugotovimo, da je žig prve pošte premaknjen, žig druge pošte pa ne, potem lahko sklepamo, da

je bilo pismo odprto na poti od prve pošte k drugi oziroma na drugi pošti in da je bilo žigosano šele po ponovnem zlepiljenju. Če pa žigi niso premaknjeni, potem posvetimo

Slika 5

Kromatogram, fotografiran v ultravijolični svetlobi. Nakazane so razlike med originalnim lepilom na gornjem zavihu (A), dodanim lepilom (B) in lepilom spodnjega zaviha (C), ki je originalno, toda večinoma drugačne kvalitete od lepila na gornjem zavihu

pozornost iztisnjenu lepilu, ki je lahko nad žigom ali pod njim. Po tej ugotovitvi lahko sklepamo, ali je bilo pismo odprto pred žigosanjem ali šele po njem.

Pripomniti moramo, da je preiskava pisem odvisna od posameznih primerov in da je od izvedenca samega odvisno, kako bo izvedel preiskavo. Tu smo podali le okvirni postopek.

Illegal Opening of Letters

(By Kristina Zupančič)

The article deals with the illegal opening of letters. The offenders in this case usually open letters for the purpose of possessing themselves of money which might be enclosed in ordinary letters by the senders. We are given the description of various traces and damage to letters which are caused by various methods of opening and are told where to look for them. We are also given instructions how to discover traces which are occasionally left by opening letters by soaking and steaming. We are told how to trace interference with letters which have been secured with transparent tape («Cellotape») and how to detect whether this has been

detached by means of a heated splinter of wood (see photograph 3 and 4). We are given brief directions for the identification of different kinds of glue by paper chromatography (see photograph No 5). Mentioned are all the points which the expert must take into consideration when giving his opinion and which on the whole are concerned merely with the giving of opinion on the basis of minimum mechanical damage or only on the basis of identification of two different types of gum. The article gives an overall picture of illegal opening of letters and the methods of investigation.